

JESU LI JOŠ POTREBNE MISIJE I MISIONARI?

Celestin Tomić

Misije su uvijek bile radost i nada Crkve; misionare je stalno pratio njezin blagoslov i njezina ljubav. Danas se, međutim, u nekim krugovima postavlja pitanje misija i misionara. Naime, treba li i u današnje vrijeme podržavati misije, kad se pluralizam religija postavlja kao činjenica koju treba poštovati i prihvatiti? Neki drže da svaka religija može biti put spasenja za onoga koji joj pripada, dotično da se u svakoj može doživjeti prisutnost i spasiteljska moć Božje milosti. Zašto onda, pitaju oni, uznemirivati savjest inovjerala, stvarati zabunu među njima? Čemu evangelizirati nevjernike pogane? Govori se tako o demisioniziranju, o dekerigmatiziranju kao da bi Crkva morala isključiti iz svojega djelovanja navještenje Evanđelja. Crkva je pozvana, kažu, samo da pomogne tim ljudima da se oslobode svojih društvenih, ekonomskih i političkih kriza, da mogu svoj život urediti i ljudskije živjeti u svojoj religiji. Dakle, ne evangelizacija nego humanizacija, ne obraćenje nego služenje, ne navještaj Radosne vijesti nego propovjedanje bratstva, sretnije budućnosti na ovoj zemlji, dostojnijeg čovjekova života. Ponavlja se riječ indijskog mudraca A. Toybeea: »Četiri najveće religije samo su četiri varijacije na istu temu. Kad bi se sve četiri partiture te glazbe zajedno svirale, sretni slusatelj doživio bi divnu harmoniju«.

I u *Konstituciji o Crkvi u suvremenom svijetu* Drugog vatikanskog sabora kaže se: Crkva se stavlja u službu čovječanstva, »da se spasi ljudska osoba i da se bolje izgradi ljudsko društvo«. Crkva »pruža čovječanstvu iskrenu suradnju da se ostvari ono bratstvo svijetu koje odgovara čovjekovu pozivu«. Crkva nastavlja »pod vodstvom Duha Tješitelja djelo samoga Krista koji je došao na svijet da posvjedoči istinu, da spasi a ne da sudi, da služi, a ne da mu drugi služe«.

Spasiteljska vrijednost nekršćanskih religija

Zastupnici spomenutih mišljenja svoja izlaganja temelje na univerzalnoj Božjoj spasiteljskoj volji. Bog »hoće da se svi ljudi spase i dođu do potpune spoznaje istine« (1 Tim 2, 4) Crkva je samo izvanredni put spasenja, dok su druge religije normalni put spasenja.

Spasiteljska Božja volja sadržana je u Noinu savezu (Post 9, 8—17). Bog neće kazniti čovječanstvo potopom. No povijest spasenja ide do samih početaka, ona je izražena u obećanju danom Adamu i Evi kao predstavnicima svih ljudi. Ne možemo zamisliti da postoji neko »vrijeme« prazno, bez povijesti spasenja, stanje posve lišeno milosti, povijest propasti unutar stvorene stvarnosti od Boga koji želi spas svih ljudi.

Dakle, religije su sredstvo kojim se Bog služi da ostvari svoju spasiteljsku volju; one su sredstvo spasenja. Svaka autentična religija jest put spasenja za one kojih je vjera određena i utvrđena u danoj religiji. Sve

nekršćanske religije su redoviti putovi spasenja. U njima pojedinac ostvaruje svoj susret s Bogom, u religioznom doživljaju doživljuje Božju prisutnost i Božje vodstvo. Dosljedno, između kršćanstva i ostalih religija nema i ne smije biti nesnošljivosti, suprotnosti, odbojnosti, već mora vladati sklad, usklađivanje prema istom cilju. Taj cilj je za kršćane i za nekršćane spasenje. Religije su redoviti put spasenja, a kršćanstvo bi bilo izvanredni, izuzetni put (H. R. Schlette).

Krist nije došao ukinuti Zakon i Proroke: Stari savez; došao je da ga dopuni, ostvari (Mt 5, 17). Međutim, nije došao samo dopuniti i ostvariti Stari, Sinajski savez nego i sve saveze u povijesti spasenja. U Isusu Kristu ne kulminira samo Sinajski savez, nego i onaj s Noom. Njegovo svećenstvo nastavlja i ostvaruje u kozmičkom svećenstvu Melkisedeka. Njegova krv teče na cijelo čovječanstvo, njegove ruke grle svemir. Krist je Pleroma-Punina ne samo židovstva nego i svake religije (Pannikar).

Govori se o anonimnom kršćanstvu. Većina nekršćana koji ne pripadaju Crkvi imaju ipak posinaštvo i postižu spasenje a da ne prihvate vjeru i krštenje koje milost spasenja čini vidljivom. U religioznom iskustvu težnje za neizmjernim, u neutaživom nemiru i nedostatnosti svega vidljivoga i svijesti grešnosti i nadi za životom, u očitovanju djela ljubavi čovjek se otvara Neizmjernom, susreće se s Njim, izvorom milosti i ljubavi, prima milost — pa makar bio i ateist. Svaki iskreni teist anonimniji je kršćanin. (K. Rahner). Crkva nije jedini put u kojoj se spasenje ostvaruje, nije isključivo sredstvo spasenja.

U ovom gledanju teško se može shvatiti potreba misija i evangelizacije svijeta. Priznaje se doduše uloga Crkve: »Crkva je kao povijesno vidljiva točka, kao društveni izraz stvarnosti milosti i spasenja« (K. Rahner). Crkva je eshatološka zajednica, sabrana sa četiri strane svijeta i mora svjedočiti svijetu kamo vode redoviti putovi spasenja (religije), poziva u ime Božje da u duhu poslušnosti i poniznosti s njom prolaze istu stazu, ovu izvanrednu ali sigurnu. Ona nastavlja svjedočanstvo Isusa Krista, ne ruši i ne guši stvarne vrednote religije već ih usavršuje.

Iako u ovim refleksijama ima vrijednih i istinitih misli, očito tu nije sve istinito i točno. Jer, Isus Krist nije utemeljio Crkvu da bude samo znak eshatološke stvarnosti, grad na gori; ona je po svojoj unutarnjoj strukturi određena da navješta kristovu Radosnu Vijest, da evangelizira. Ona mora biti svjetlo koje razgoni tamu i kvasac, koji svojim djelotvornim učinkom preobražava svijet; ona je sol zemlje.

Dužnost evangelizacije

Isus Krist naređuje svojim učenicima da propovijedaju evanđelje. »Idite i učinite sve narode učenicima mojim! Krstite ih u ime Oca i Sina i Duha Svetoga« (Mt 28, 19). »Idite po svem svijetu i propovijedajte Radosnu vijest svakom stvorenju! Tko bude vjerovao i pokrstio se, spasit će se; tko ne bude vjerovao, osudit će se« (Mk 16, 15s). To su oporučne riječi Proslavljenog Gospodina. I apostoli su svjesni da moraju propovijedati. »On nam je zapovijedio da propovijedamo narodu i da svjedočimo da ga

je Bog postavio za suca živih i mrtvih. Za njega svjedoče svi proroci da po imenu njegovu prima oproštenje grijeha svaki koji u nj vjeruje« (Dj 10, 42 s).

Ne radi se dakle o dodatku, o nekom izvanrednom putu nego o redovnom putu spasenja da se izbave od tame i vlasti sotone. To je put spasenja jer idoli ne spasavaju (Iz 41, 24), oni su ništa.

Jednako uči i crkvena tradicija. Klement Aleksandrijski i Origen, inače blagi i otvoreni prema poganskim religijama, naglašuju da je put spasenja u Crkvi, po vjeri i krštenju. »Jedan je Otac sviju, jedna je Riječ svih stvari. I Duh Sveti je jedan i posvuda. Jedna je i majka djevica: sviđa mi se nazivati je Crkvom«, piše Klement Aleksandrijski (Paedag 1, 6, PG 8, 300). Origen piše: »Izvan ove kuće, tj. izvan Crkve, nitko se ne spašava« (In Jesu Nave hom. 3, 5; PG 12, 841) I Tertulijan ustaje protiv onih koji govore da krštenje nije potrebno za spasenje ako imaju vjeru: Prije muke i uskrsnuća spasenje se moglo postići po vjeri. Iza toga traži se pečat krštenja (De bapt 12; PL 1, 1206).

Svi crkveni pisci i Oci naglašuju stoga potrebu evangelizacije i drže da je svaki vjernik obvezatan da navješta evanđelje, radosnu vijest spasenja.

Crkva na svojim *koncilima* naglašava potrebu propovijedanja evanđelja kao nešto bitno njezinu poslanju. Posebno se to naglašava na posljednjem koncilu. U *Konstituciji o Crkvi* kaže se: »Sveti sabor uči, oslanjajući se na Sveto pismo i Predaju, da je ova putujuća Crkva potrebna za spasenje. Jedino je naime Krist Posrednik i put spasenja, prisutan među nama u svome tijelu koje je Crkva; a on naglašujući izričito potrebu vjere i krštenja, potvrdio je time i potrebu Crkve u koju ljudi ulaze po krštenju kao kroz vrata. Zato se ne bi mogli spasiti oni ljudi, koji, iako im nije poznato da je Katolička Crkva od Boga ustanovljena po Isusu Kristu kao potrebna, ipak ne bi htjeli ili u nju ući ili u njoj ostati« (LG 14). Dekret o misijskoj djelatnosti Crkve započinje: »Crkva je od Boga poslana svim narodima da bude univerzalni sakrament spasenja. Ona nastoji iz najdubljih zahtjeva svog katoliciteta i slušajući nalog svog utemeljitelja navještati evanđelje svim ljudima...« Dužnost je apostolskih nasljednika »vršiti ovo djelo neprekidno, i da Riječ Gospodnja nastavi trčati i proslavljati se (2 Sol 3, 1) i da se Božje Kraljevstvo na zemlji navješta i uspostavlja...« I dalje: danas je sve »neodloživiji poziv na spasenje i obnovu svega stvorenja da se sve obnovi u Kristu i da u njemu ljudi sazdaju jednu obitelj i jedan narod« (AG 1). »Crkva koju je Krist poslao da svim ljudima i narodima objavi Božju ljubav i s njima je dijeli, uviđa da joj predstoji golemo misijsko polje. Dvije milijarde ljudi... nisu još uopće ili su jedva čuli evanđeosku poruku. Jedni od njih slijede jednu od velikih religija, drugi pak ostaju bez spoznaje samoga Boga, drugi izričito niječu njegovu opstojnost, katkada je štoviše napadaju« (AG 10).

Navještaj i služenje

Evangelizacija i služenje. I jedno i drugo! I jedno i drugo stavlja nove zahtjeve pred Crkvu u njezinu misijskom djelovanju, i pred svakog mi-

sionara. Crkva je toga svjesna i zato u dekretu o misijskoj djelatnosti Crkve naglašava: »Da bi Crkva mogla svima ovima (teistima i ateistima) donijeti misterij spasenja i od Boga darovani život, mora se uklopiti u sve ove skupine potaknuta istim onim motivom radi kojega se samo Krist po svom utjelovljenju svezao s određenim socijalnim i kulturnim stanjem ljudi među kojima je boravio« (AG 10).

U misijskom se djelovanju valja čuvati jednako sinkretizma, stavljajući kršćanstvo na razinu drugih religija, kao i sektarstva, prezirući religiozne vrednote ostalih religija. Misionar mora biti svjestan da i druge religije posjeduju u sebi mnoga dobra, te da se u religioznom čuvstvu, osjećaju, doživljaju susreću s Bogom na svoj način i da ga spasiteljski doživljuju u stvarnoj religioznosti. Ali isto tako mora biti svjestan da sve religije osim kršćanstva polaze odozdo; nastale su iz iskonskog zahtjeva čovjeka kao religioznog bića, koji svojom nužnošću postojanja traži božanstvo i susret s Neizmjernim. A budući da se taj susret ostvaruje na raznim razinama, u snažnim religioznim osobama, razumljivo je da se religioznost izrazila kroz povijest u najrazličitijim oblicima. Kršćanstvo je vjera, odgovor na Božje djelovanje i Božju Riječ koju nam On upravlja, stoga objavljena religija može biti samo jedna, bitno jedna. Krist, utemeljitelj kršćanske vjere nije samo čovjek kao Buda, Zoroastar, Konfucije ili Muhamed. On je Božja Riječ, Utjelovljeni Bog. Zato je i njegov auktoritet za vjernika i misionara nešto posve drugo nego auktoritet jednog religioznog reformatora.

Kršćanski misionar mora biti svjedok dara odozgo. On ne donosi nekršćanima »zapadnu religiju«, nije širitelj »više evropske kulture, niti naprosto religije koja bi imala nadomjestiti druge religije« (A. Sterlé). »Mi kršćani nismo velike religiozne osobe, mi smo službenici Riječi. I to što učimo, nije naše. Ono o čem govorimo, Bog je govorio. Naše naučavanje nije ljudski nauk, nego Božja Riječ, koju svjedočimo, izražavamo našim govorom, što nije naša riječ« (R. Guardini). Stoga je prvotni zadatak misijske djelatnosti u Crkvi kršćansko svjedočenje života ljubavi, zatim naviještanje Evanđelja i skupljanje Božjeg naroda (usp. Dekret o misijskoj djelatnosti Crkve, 11—14).

Najprije služenje, zatim navještenje, evangelizacija. Služenje u ljubavi! Obraćanje i spasenje valja biblijski prikazati kao oslobođenje od raznih otuđenja, prisila, opijuma, kao Božju silu i snagu koja nam omogućuje da iziđemo iz svojega egoizma, iz svoje ukrućenosti, da postanemo ne samo bolji nego da postanemo nova stvorenja u Isusu Kristu, po vjeri u Nj i po preporođenju koje nam omogućuje krštenje. Takvo služenje traži mnogo žrtve.

Kao i život Crkve, tako i njezino misijsko djelovanje mora biti označeno tajnom križa. Ne treba se stoga zaustavljati pred neuspjesima. »Ne bojte se malo stado« (Lk 12, 32), kaže Krist, »odlučio je vaš Otac da vam dadne Kraljevstvo«, da od vas učini »veliki narod« (Post 12, 2), brojna »poput zvijezda na nebu i pijeska na obali morskoj« (Post 22, 17).

Misije su stoga bile i one će u Crkvi trajno ostati naša radost i nada.